



Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2024 ♦ Cilt/Volume: 8 ♦ Sayı/Issue: 14, s. 122-136

BEDEN EĞİTİMİ, SPOR EĞİTİMİ VE ENGELLİLİK KAVRAMLARINA YÖNELİK ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Öğr. Gör. Ayşegül DEMİR SARIPEK

Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,

asaripek@bandirma.edu.tr

Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-4341-8397>

Prof. Dr. Serkan HACICAFEROĞLU

Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, shacicaferoglu@bandirma.edu.tr

Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8301-304X>

Özet

Bu araştırmanın amacı, Web of Science (WOS) veri tabanında bulunan 2020-2024 yılları arasında yayımlanmış olan "beden eğitimi", "spor eğitimi" ve "engellilik" kavramlarını ele alan makalelerin bibliyometrik analizinin yapılmasıdır. Araştırmanın verilerinin elde edilme sürecinde "Physical Education" OR "Sport Education" AND "Disability" anahtar kelimeleri ile "All Fields" başlığı seçilerek arama yapılmış ve dışlanma kriterleri uygulanmıştır. Kalan 111 makale araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. Verilerin analizi, Web of Science analiz sonuçlarından yararlanılarak yapılmış ve VOSviewer 1.6.20 sürümü kullanılarak veriler haritalandırılmıştır. Araştırma çerçevesinde ele alınan makaleler Web of Science bilim kategorilerine göre, 2020- 2024 yılları arasındaki makale ve atıf sayısına göre, en çok yayın yapan yazarlara, ülkelere, kurumlara göre sınıflandırılmıştır. Araştırmaların yayınlandığı dergiler ise en çok yayının yapıldığı ve en çok atıf alan dergilere göre sınıflandırılmıştır. Ayrıca, en çok alıntı yapılan on makale ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Araştırma bulgularına göre Web of Science bilim kategorileri içerisinde en çok makalenin "Eğitim Araştırmaları" ve "Spor Bilimleri" alanlarında yazıldığı tespit edilmiştir. Belirlenen tarih aralığında yapılmış çalışmaların en fazla 2022 yılına ait olduğu ve en çok atıfın 2024 yılına ait olduğu belirlenmiştir. En çok yayın yapan yazar Haegele JA., ülke İngiltere ve kurum Leeds Beckett Üniversitesi olarak tespit edilmiştir. Dergilere göre sıralamaya bakıldığında ise en fazla makalenin Sport Education and Society dergisinde yayınlandığı ve aynı dergide yayınlanan çalışmaların en çok alıntı yapılan çalışmalar olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Engellilik, Beden Eğitimi, Spor Eğitimi, Bibliyometrik Analiz

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES ON PHYSICAL EDUCATION, SPORTS EDUCATION AND DISABILITY

Abstract

The aim of this study is to conduct a bibliometric analysis of articles published between 2020 and 2024 in the Web of Science (WOS) database that address the concepts of "physical education", "sports education" and "disability". During the data collection process, a search was performed using the keywords "Physical Education" OR "Sport Education" AND "Disability" in the "All Fields" section, and exclusion criteria were applied. The remaining 111 articles constituted the sample group for the study. The data analysis was performed using Web of Science analysis results, and the data was mapped using VOSviewer version 1.6.20. The articles examined within the framework of the study were classified according to Web of Science scientific categories, the number of articles and citations from 2020 to 2024 and by the authors, countries, and institutions with the highest publication counts. The journals in which the studies were published were also classified by the journals with the most publications and the highest citation counts. Additionally, information on the ten most-cited articles was included. According to the research findings, it was found that the highest number of articles were written in the fields of "Educational Research" and "Sports Sciences" within the Web of Science scientific categories. Studies conducted within the specified time range were most frequent in 2022, and the highest citation count was recorded in 2024. The most prolific author was identified as Haegele JA, the leading country as the United Kingdom, and the top institution as Leeds Beckett University. Among journals, Sport Education and Society had the highest number of publications and contained the most-cited studies.

Key Words: Disability, Physical Education, Sports Education, Bibliometric Analysis

Giriş

Engellilik, kişisel ve çevresel faktörler dikkate alındığında, vücut işlevleri ve yapılarında bozukluklara, hareket kısıtlamalarına ve sosyal katılımı sorunlara neden olan bir sağlık durumu olarak kabul edilmektedir (Schaloch ve diğer., 2007). Başka bir ifadeyle engellilik, bireyin sosyal yaşama katılımını ve uyumunu olumsuz etkileyen kalıcı bir dezavantaj durumu olarak tanımlanabilir (Işık Afacan, 2023). Engelli bireylerin sosyal yaşama katılımındaki en önemli unsur onlara eğitim hakları tanımak ve engeli olmayan bireylerle fırsat eşitliği sağlamak adına düzenlemeler yapmaktır (Karahana ve Kuru, 2015).

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşme'nin 30. Maddesi uyarınca, engelli öğrenciler beden eğitimi, oyun aktiviteleri, rekreasyon ve spora dahil olma hakkına sahiptir (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2006). Beden eğitimi, genel eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olup, dünya genelinde çoğu ülkede zorunlu bir ders olarak müfredatta yer almaktadır (Constantinides, Montalvo ve Silverman, 2013). Engellilere yönelik "uygun eğitim" programları içinde Beden Eğitimi ve Spor uygulamaları sporun bireylere sağladığı nitelikler dikkate alındığında, bağımsız ve topluma uyum sağlayan bireyler yetiştirmek açısından son derece değerlidir. Bu bağlamda, sporun engelli bireylerin yaşam kalitesini artırma rolü büyük bir öneme sahiptir (Koparan, 2003). Engelli bireyler beden eğitimi ve spor eğitimine dahil edildiğinde zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimleri desteklenebilir (Demir Sarıipek, Hacıcaferoğlu ve Konar, 2024). Yaz ve kış spor okullarında gerçekleştirilen sportif aktivitelerin engelli bireylerin sosyal bütünlüklerine, iletişimlerine vb. olumlu katkılar sunduğu (Hacıcaferoğlu, Hacıcaferoğlu, Selçuk ve Karataş, 2013), engelli bireylerin beden eğitimi ve spor aktivitelerine erişimi ile tüm gelişimsel alanlarda olumlu etkilerin görüldüğü ifade edilebilir.

Öğrenme genellikle tamamen bilişsel bir süreç olarak düşünülmektedir. Ancak, beden eğitimi, dans, sanat, tiyatro ve müzik gibi bedensel uygulama alanlarındaki akademisyenler ve uygulayıcılar, öğretim, öğrenme ve değerlendirme üzerine yapılan geniş tartışmalarda bedensel bilgiyi ön plana çıkarmanın gerekliliğine önemli katkılarda bulunmuşlardır (Bowman, 2004; Dixon ve Senior, 2011; Forgasz ve McDonough, 2017; Munro, 2018). Sportif etkinlikler ile gelişen sağlam bedensel güç, bireylerin gündelik yaşamlarında ve çalışma ortamlarında haklarında oluşabilecek olan olumsuz davranışlara karşı mücadele etme yeteneği kazanmalarında olumlu yönde etkili olacaktır (Hacıcaferoğlu, 2013; Hacıcaferoğlu ve Hacıcaferoğlu 2014; Sarıgöz, Hacıcaferoğlu, Dönger, Cam ve Koca, 2015). Engelli bireylere yönelik gerçekleştirilen sportif etkinliklerin eğitim ortamlarında, günlük hayatlarında, yukarıda belirtilen kazanımların yanında duygusal, sosyal ve toplumsal uyum yeteneklerini yaşam boyu öğrenme süreçlerinde büyük ölçüde geliştireceği (İlhan, Kırımoğlu, Tunçel ve Altun, 2015; Öztürk, 2016, Sarıgöz, 2020) ifade edilmektedir. Yaşam boyu öğrenmelerinde bu etkinliklerin önemi büyüktür.

Bibliyometri, literatürdeki yayınların; ülke, kurum, kategori ve indeks gibi çeşitli ölçütler üzerinden analiz edilmesine olanak tanır. Bununla birlikte, bilimsel yayınların gelişim sürecini değerlendirmeye, akademik çıktılar arasında en güvenilir kaynakları belirlemeye ve literatüre yeni gelişmeler ışığında katkı sağlamaya imkân sunar (Martinez, Cobo, Herrera ve Herrera-Viedma, 2015). Alan yazında beden eğitimi ve spor eğitimi alanlarında engelli bireyler üzerine yapılan çalışmalar mevcut olsa da bu yayınların bibliyometrik analizi ve bibliyografik haritalarla sunulması konu ile ilgili genel bir bakış açısı kazanımının sağlanması ve konunun kapsamlı bir şekilde incelenmesi anlayışı derinleştirmek ve değerlendirmeleri sağlıklı bir temele oturtmak açısından değerli olduğu düşünülmektedir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında bu çalışmada araştırma konusu olan beden eğitimi, spor eğitimi ve engellilik kavramlarına yönelik çalışmaların bibliyometrik analizi çerçevesinde Web of Science veri tabanından elde edilen verilere dayanarak, 2020-2024 yılları arasında yayımlanan engellilik, beden eğitimi ve spor eğitimi konularını kapsayan makaleler bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmeye çalışılacaktır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Soruları

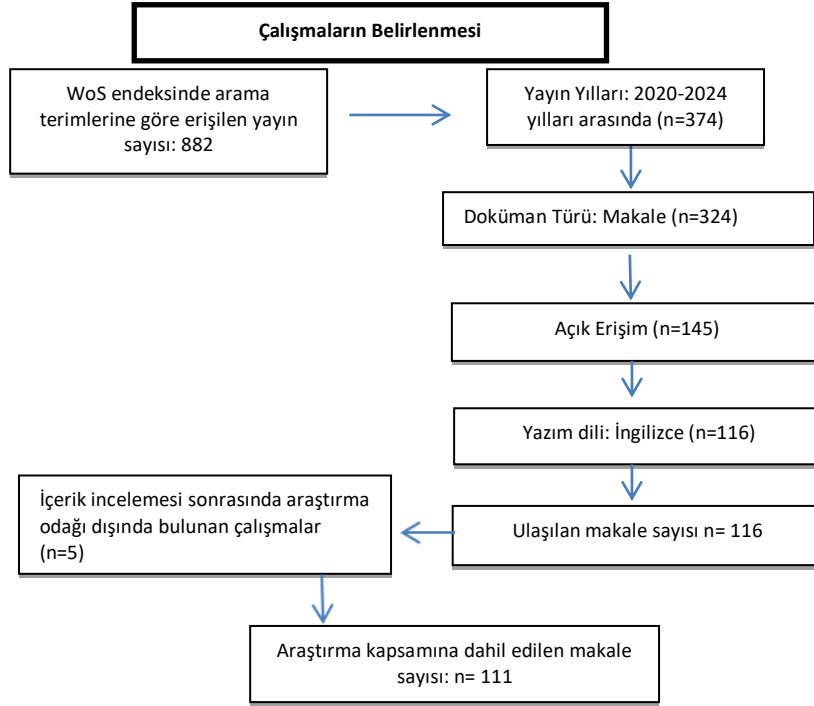
Bu çalışmada, Web of Science (WOS) veri tabanında bulunan son beş yılın (2020-2024) yayımlanmış olan “beden eğitimi”, “spor eğitimi” ve “engellilik” kavramlarını ele alan makalelerin bibliyometrik analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bibliyometrik analiz, bilimsel çalışmaları ülke, kurum, literatür, dergi, bilim insanı gibi farklı kategorilerde inceleme imkânı sunan bir yöntemdir. İçerik analizi veya doküman analizinden farklı olarak, bibliyometrik analiz, belirli bir alandaki araştırma dinamiklerini, değişim süreçlerini, yenilikleri ve eğilimleri ortaya koyarak, bilimsel faaliyetlerin daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesine olanak tanır (Karagöz ve Şeref, 2019:135). Bu bağlamda bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

- 1) Araştırma kapsamına dahil edilen makalelerin Web of Science bilim kategorilerine göre dağılımı nasıldır?
- 2) 2020-2024 yılları arasında yayınlanan makalelerin ve atıf sayılarının dağılımları nasıldır?
- 3) Makale sayısına göre yazar dağılımı, ülke ve kurum dağılımı nasıldır?
- 4) Alıntılanma sayısı ve ilgili konuda yayınlanan makale sayısına göre dergi dağılımı nasıldır?
- 5) En çok atıf yapılan on makalenin yayınlandığı yıl, dergi ve WOS bilim kategorisinde bulunduğu alan dağılımları nasıldır?
- 6) Ortak yazar ve yazarların ortak atıflarına ait ilişki ağında ortaya çıkan kümeleme ve bağlantılar nasıldır?
- 7) Yazar anahtar kelime oluşum bağlantılar ve kümeleme nasıldır?

Araştırmanın Dahil Edilme Kriterleri

24.10.2024 tarihinde Web of Science veri tabanında “Physical Education”, “Sport Education” ve “Disability” anahtar kelimeleri ile “All Fields” başlığı seçilerek yapılan arama sonucunda 882 sonuca ulaşılmıştır. Yıllara göre filtreleme yapılarak 2020-2024 yılları seçildiğinde bu oran 374 sonuca ulaşmıştır. Yayın türü makale olan çalışmalar seçildiğinde ise 324 sonuca ulaşılmıştır. Yalnızca açık erişimi olan makaleler seçildiğinde 145 makaleye ulaşılmıştır. Son olarak yazım dili İngilizce olarak filtreleme yapıldığında 116 makaleye ulaşılmıştır. Makalelerin içeriği incelenerek araştırma odağı dışında bulunan 5 çalışma hariç tutulmuştur. Bu analiz sonucunda, bibliyometrik analiz için araştırma kapsamına 111 makale dahil edilmiştir.

Şekil 1. Dahil Edilme Kriterleri



Veri Analizi ve Görselleştirme

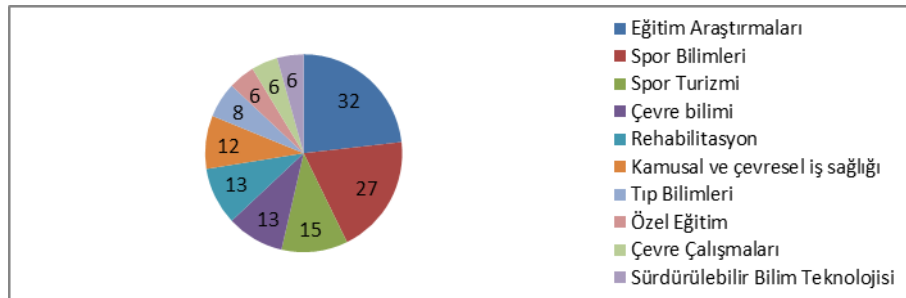
Web of Science veri tabanından elde edilen veriler VOSviewer programı aracılığı ile analiz edilmiş ve görselleştirilmiştir. Araştırmada VOSviewer 1.6.20 sürümü kullanılmıştır. Van Eck ve Waltman (2010) tarafından geliştirilen program belirli bir alanda yapılmış olan çalışmalara ait bilgilerin haritalandırılması ve gerçekleştirilen analizler sonrasında elde edilen verinin görselleştirilmesi olanağını sunmaktadır.

Bulgular

Web of Science Bilim Kategorilerine göre Makale Dağılımları

Araştırma kapsamına dahil edilen makalelerin bulunduğu ilk 10 bilim kategorisi ve yayın sayısı Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Web of Science Kategorilerine Göre Makale Dağılımları

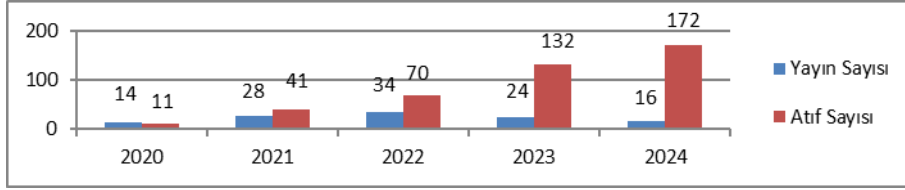


Şekil 2’de gösterilen WOS bilim kategorilerine göre en fazla makale içeren 10 bilim dalının dağılımı gösterilmiştir. Araştırmaya dahil edilen makalelerin bilim kategorileri içinde en fazla Eğitim Araştırmaları (n=32) içerisinde yer aldığı görülmektedir. Eğitim araştırmalarını takiben Spor bilimleri (n=27), Spor Turizmi (n=15), Çevre Bilimleri (n=13) ve Rehabilitasyon (n=13) alanlarında diğer alanlara göre daha fazla makalenin yer aldığı ifade edilebilir.

2020-2024 Yılları Arasında Makale ve Atıf Sayıları

Bu araştırma kapsamında incelenen, 2020-2024 yılları arasında yapılmış olan çalışmalara ait makale ve atıf sayısı dağılımı Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. 2020- 2024 Yılları Arasında Makale ve Atıf Sayıları Dağılımı

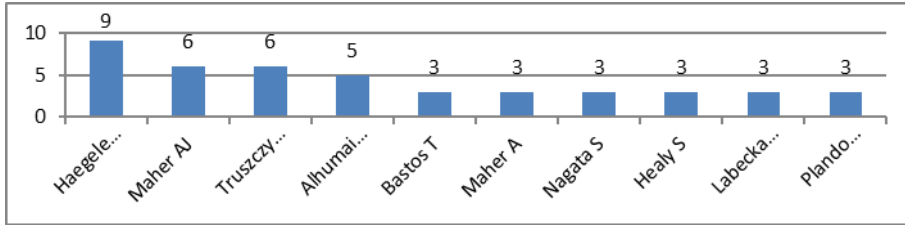


Şekil 3'e göre, ilgili alanda yapılmış çalışmaların en fazla 2022 yılına (n=34) ait olduğu ve en çok atıfın 2024 yılına (n=172) ait olduğu görülmektedir.

Makale Sayısına Göre Yazar Dağılımı

Araştırmada belirlenen konuda en fazla yayını bulunan ilk 10 yazara ait dağılım Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Makale Sayısına Göre İlk 10 Yazara Ait Dağılım

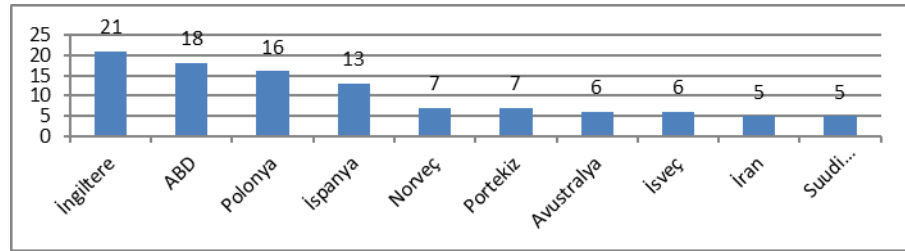


Şekil 4'te gösterilen yazar ve makale sayısına ait dağılıma göre, ilgili alanda en fazla makaleyi yazan yazar 9 adet yayın ile Haegle JA olarak bulunmuştur. Sonrasında Maher AJ (6 yayın), Trusczyńska-baszak A (6 yayın) ve Alhumaid MM (5 yayın) olarak sıralanmıştır. Şekilde görülen diğer yazarlar 3 adet çalışma ile ilgili konuda literatüre katkı yapmışlardır.

En Çok Yayın Yapan 10 Ülkeye Göre Makale Sayıları

Araştırma kapsamında yer alan makalelerin en çok yayın yapılan ilk 10 ülkeye göre dağılımı Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Ünelere Göre Makale Sayılarına Ait Dağılım

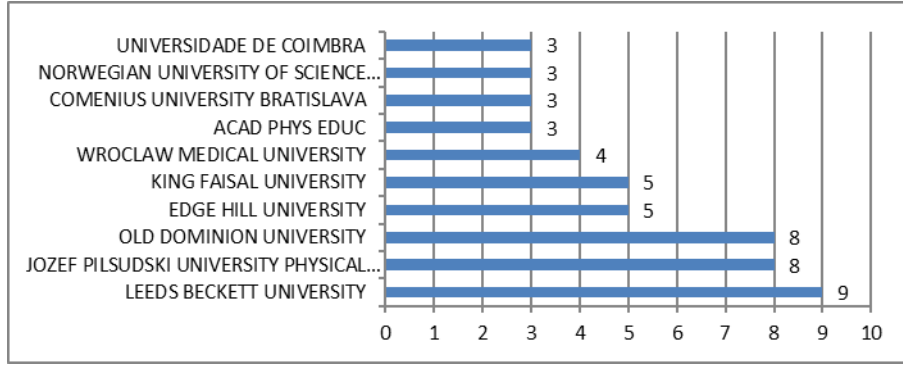


Şekil 5'te en çok yayının yapıldığı ülkeler sırasıyla İngiltere (21 yayın), ABD (18 yayın) ve Polonya (16 yayın) olarak görülmektedir.

Kurumlara Göre Makale Sayısı Dağılımı

İlgili alanda yapılmış yayınların kurumlara göre makale sayısı dağılımı Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Kurumlara Göre Makale Sayısı Dağılımı

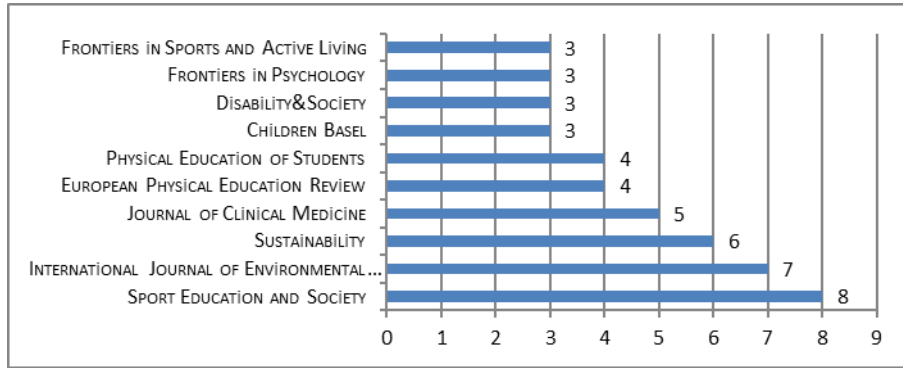


Şekil 6'ya göre, en fazla yayının yapıldığı kurumlar Leeds Beckett University (n=9), Jozef Pilsudski University Physical Education in Warsaw (n=8) ve Old Dominion University (n=8) olarak belirlenmiştir.

Atıf ve Makale Sayısına Göre Dergi Dağılımı

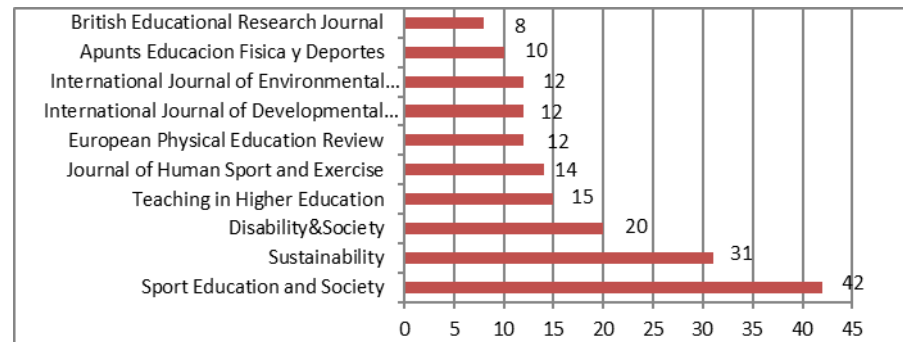
Araştırmada kapsamında incelenen konuda en çok makalenin yayınlandığı ilk 10 dergi Şekil 7'de verilmiştir. En çok alıntı yapılan makalelerin yayınlandığı ilk 10 dergiye ait dağılım Şekil 8'de gösterilmiştir.

Şekil 7. Makale Sayısına Göre Dergi Dağılımı



Şekil 7'de en çok makalenin yayınlandığı ilk 10 dergiye ait dağılım gösterilmiştir. Buna göre, en fazla makalenin Sport Education and Society (n=8) dergisinde yayınlandığı tespit edilmiştir. Bu dergiyi takiben, International Journal of Environmental Research And Public Health (n=7) ve Sustainability (n=6) dergileri en çok makalenin yayınlandığı dergiler olmuştur.

Şekil 8. Atıf Sayısına Göre Dergi Dağılımı



Şekil 8'e ait grafikte en fazla alıntı yapılan makalelerin Sport Education and Society (n=42) dergisinde yayınlanan çalışmalar olduğu görülmektedir. Dergiyi Sustainability dergisi (n=31) ve

Disability & Society (n=20) dergileri takip etmektedir. Dergilerde yayınlanan çalışmaların atıf sayıları ve makale sayıları incelendiğinde, Sport Education and Society (n=8), Sustainability (n=6), Disability & Society (n=3) dergilerinin yayınlanan makale sayısına göre de sıralamada ilk 10 dergi içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir.

En Çok Atıf Yapılan İlk 10 Makaleye Ait Bilgiler

Araştırma kapsamında en çok atıf yapılan makalelere ait yazar adı, yıl, dergi adı, atıf sayısı ve WOS bilim kategorisi alanlarına ait bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. En çok Atıf Yapılan Makalelere Ait Bilgiler

Makale Adı	Yazar Adı	Yıl	Dergi Adı	Atıf Sayısı	WOS Bilim Alanı
Adolescents with intellectual disability and their perceptions of, and motivation for, physical activity and organised sports	Hansen,E., Norden,H., Ohlsson, ML.	2023	Sport Education & Society	18	Eğitim Araştırmaları & Spor Turizmi
Critical pedagogies for community building: challenging ableism in higher education physical education in the United States	Lynch,S., Simon, M., Maher,A.	2023	Teaching in Higher Education	15	Eğitim Araştırmaları
Self-Efficacy of Pre-Service Physical Education Teachers Toward Inclusion in Saudi Arabia	Alhumaid, MM., Khoo, S., Bastos, T.	2020	Sustainability	15	Sürdürülebilir Bilim Teknolojileri & Çevre Çalışmaları
Absent, Incapable, and ?Normal?: Understanding the Inclusiveness of Visually Impaired Students? Experiences in Integrated Physical Education	Haegele, JA., Ball, LE., Zhu, X, Keene, MA., Nowland, LA.	2022	Adapted Physical Activity Quarterly	14	Rehabilitasyon & Spor Bilimleri
The Effect of an Adapted Physical Activity Intervention Program on Pre-Service Physical Education Teachers' Self-Efficacy towards Inclusion in Saudi Arabia	Alhumaid, MM., Khoo, S, Bastos, T.	2021	Sustainability	13	Sürdürülebilir Bilim Teknolojileri & Çevre Çalışmaları

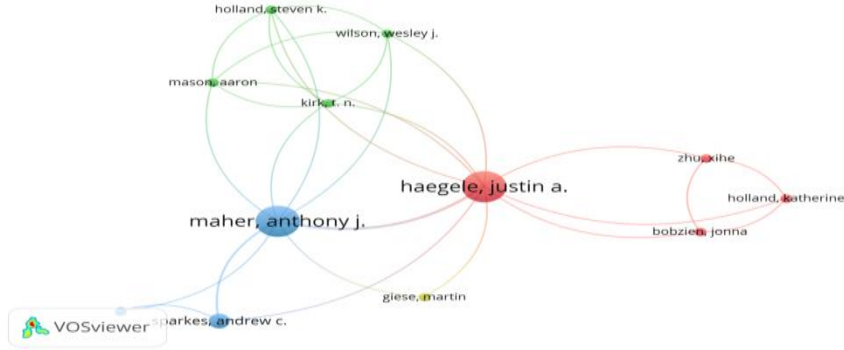
Feasibility of a school-based exercise intervention for children with intellectual disability to reduce cardiometabolic risk	Bellamy, J., Broderick, C., Hardy, L., Simar, D., Puusepp, BH., Ong, N., Silove, N.	2020	Journal of Intellectual Disability Research	13	Özel Eğitim & Rehabilitasyon
Investigation of the effects of physical education activities on motor skills and quality of life in children with intellectual disability	Ozkan, Z., Kale, R.	2023	International Journal of Developmental Disabilities	12	Özel Eğitim & Rehabilitasyon
Teaching non-normative bodies: simulating visual impairments as embodied pedagogy in action	Maher, AJ., Williams, D., Sparkes, AC.	2020	Sport Education and Society	12	Eğitim Araştırmaları & Spor Turizmi
'I had to pop a wheelie and pay extra attention in order not to fall:' embodied experiences of two wheelchair tennis athletes transgressing ableist and gendered norms in disability sport and university spaces	Lynch, S., Hill, J.	2021	Qualitative Research in Sport Exercise and Health	12	Spor Turizmi & Spor Bilimleri
Still outsiders: The inclusion of disabled children and young people in physical education in England	Dixon, K., Braye, S., Gibbons, T.	2022	Disability & Society	11	Rehabilitasyon

Tablo 1'e göre en çok alıntı yapılan makale 18 atıf ile Hansen ve arkadaşları (2023) tarafından yazılan "Adolescents with intellectual disability and their perceptions of, and motivation for, physical activity and organised sports" adlı çalışma olmuştur. Makale, Sport Education and Society dergisinde yayınlanmıştır ve WoS Bilim kategorilerine göre "Eğitim Araştırmaları" ve "Spor Turizmi" alanlarında yer almaktadır. En çok atıf alan makaleler WoS Bilim kategorilerine incelendiğinde "Rehabilitasyon" (n=4), "Eğitim Araştırmaları" (n=3) ve "Spor Turizmi" alanlarının daha çok görüldüğü ifade edilebilir.

Ortak Yazar Analizi

Ortak yazar analizine ait ağ haritası Şekil 9'da gösterilmiştir. Ağ haritası oluşturulurken en az 1 yayını ve atıf sayısı 1 olan yazarlar seçilmiştir.

Şekil 9. Ortak Yazar Analizine Ait Ağ Görself

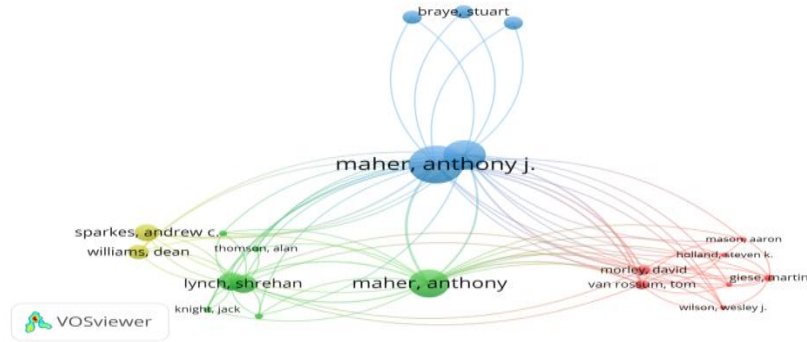


Şekil 9'da sunulan analiz sonucunda, dört kümede birleşen 12 yazar ve toplam 27 bağlantı görülmektedir. Toplam bağlantı gücü 31 olarak bulunmuştur. En çok atıf alan yazarlardan (34 atıf ile Majed Alhumaid, 31 atıf ile Anthony J. Maher ve 28 atıf ile Tania Bastos) Anthony J. Maher'in en bağlantılı yazarlar arasında yer aldığı görülmektedir. En çok eser üreten yazarlardan Haegele JA (9 yayını) ve Maher AJ (6 yayını) en bağlantılı yazarlar arasında görülmektedir.

Yazarların Atıf Analizi

Yazarların atıf analizine ait ağ haritası Şekil 10'da verilmiştir. Analiz için kriter olarak en az 1 yayını ve en az 1 atıfın olması belirlenmiştir.

Şekil 10. Yazarların Atıf Analizine Ait Ağ Görself

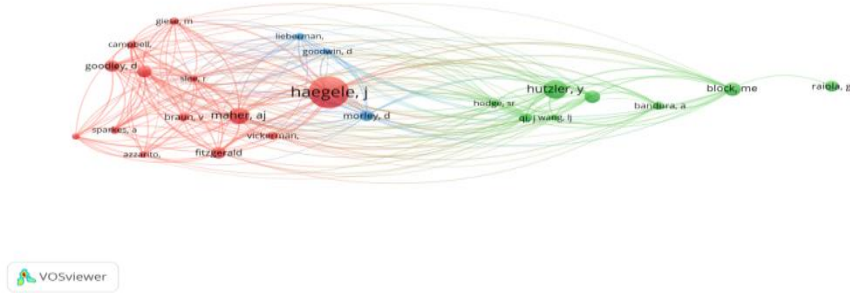


En az 1 yayını ve en az 1 atıf kriterlerine göre atıf ağları oluşturulmuştur. Birbiriyle bağlantılı olduğu görülen 21 birim üzerinden yapılan analizde toplamda 4 küme, 83 bağlantı ve toplam bağlantı gücü 97 olarak tespit edilmiştir. En fazla atıf alan yazarlar 34 atıf ile Majed Alhumaid ve 31 atıf ile Anthony J. Maher toplam bağlantı gücü açısından da ilk ikide yer almaktadır.

Yazarların Ortak Atıf Analizi

Bir çalışmada iki ayrı yayına yapılan atıflar yoluyla kurulan ilişki, "ortak atıf" olarak tanımlanır (Rehn, Gornitzki, Larsson ve Wadskog, 2014). Atıf sayısı en az 10 olacak şekilde belirlenen kriter ile 24 birim üzerinden yapılan analiz sonucunda 3 küme, 222 bağlantı ve 2184 toplam bağlantı gücüne ulaşılmıştır. Yazarların ortak atıf analizine ait görsel Şekil 11'de gösterilmiştir.

Şekil 11. Yazarların Ortak Atıf Analizine Ait Ağ Görseli

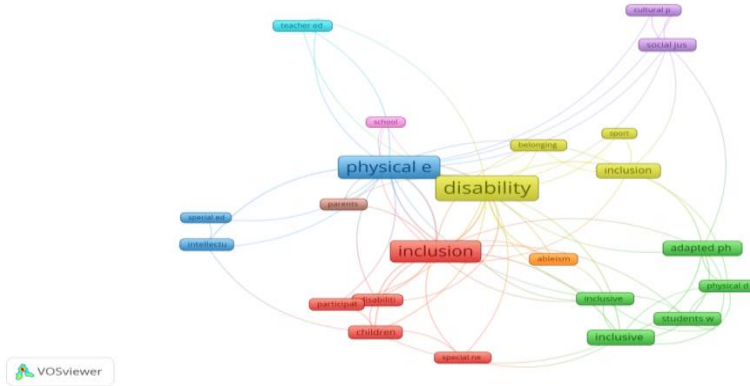


Şekil 11’de görülen analiz sonucuna göre, Haegele J (49), Hutzler Y (29) ve Maher AJ’nin (25) en fazla ortak atıf yapılan yazarlar olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda üç yazarla diğer yazarlarla toplam bağlantı gücü en yüksek yazarlardır.

Yazar anahtar kelime analizi

Yazar anahtar kelime analizi için en az 2 kez kullanılan kelimeler seçilmiştir ve 147 anahtar kelimeden 28’i bu değerleri karşılamıştır. Analize ait görsel Şekil 12’de verilmiştir.

Şekil 12. Yazar Anahtar Kelime Analizine Ait Ağ Görseli



Şekil 12’ye göre, ilgili çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimeler sırasıyla engellilik (n=24), beden eğitimi (n=19), kapsama/ dahil etme (n=15) olarak görülmektedir. Yazarların ilgili alanda en az 2 defa kullanmış oldukları anahtar kelimelerin analizi sonucunda 9 küme, 85 bağlantı ve 142 bağlantı gücü tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Beden eğitimi, spor eğitimi ve engellilik kavramlarına yönelik çalışmaların bibliyometrik analizini gerçekleştirmek amacıyla yapılan bu çalışmada veriler, Web of Science (WOS) veri tabanında yer alan ve 2020-2024 yılları arasında yayımlanan “beden eğitimi”, “spor eğitimi” ve “engellilik” konularını ele alan makalelerden elde edilmiştir. Bibliyometrik analiz sonucunda; araştırma kapsamında incelenen makalelerin Web of Science bilim kategorileri içinde sırasıyla en çok; Eğitim Araştırmaları, Spor Bilimleri ve Spor Turizmi alanlarında yapıldığı görülürken en çok atıf alan çalışmaların ise sırasıyla; Eğitim Araştırmaları, Spor Turizmi, Sürdürülebilir Bilim Teknolojileri ve Çevre Çalışmaları alanlarında olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim Araştırmaları ve Spor Turizmi alanında 18 alıntı sayısı ile en çok atıf alan çalışma olan “Adolescents with intellectual disability and their perceptions of, and motivation for, physical activity and organised sports” ergenlik dönemindeki zihinsel engelli gençlerin fiziksel aktivite ve sporla ilgili algılarını ve motivasyonlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma zihinsel engelli bireylerin fiziksel aktivite, organize sporlar ve genel olarak aktivitelere katılmaya içsel olarak motive olduklarını ancak spora katılımda sınırlılıklar yaşadıklarını ortaya koymakta, fiziksel aktivite ve spora katılımın sağlığa olumlu etkileri olduğu bilinmesine rağmen, toplumsal farkındalık ve toplumsal destek eksikliği gibi sınırlamaların zihinsel engelli bireylerin 'uyum sağlama' algısını zorlaştırdığı vurgulanmaktadır (Hansen, Norden ve Ohlsson, 2023).

Aynı alanda 15 alıntı sayısı ile en çok atıf yapılan ikinci çalışmanın “Critical pedagogies for community building: challenging ableism in higher education physical education in the United States” başlıklı çalışma olduğu belirlenmiştir. Araştırmada beden eğitimi eleştirel pedagojik bir yaklaşımın, yetersizlikle ilgili oluşmuş kavramları tenis dersi aracılığıyla ne ölçüde değiştirebileceğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, altı üniversite öğrencisi tekerlekli sandalyede tenis derslerine katılarak özel gereksinimli bireyler için sporu deneyimlemiştir. Araştırma sonucunda, katılımcılar eleştirel farkındalıklarını geliştirerek empati yeteneklerinin arttığını belirtirken, sosyal alanlarda daha duyarlı olduklarını ve toplumdaki rollerini daha bütünsel olarak gördüklerini ifade etmişlerdir (Lynch ve Hill, 2023).

15 alıntı sayısı ile üçüncü sırada yer alan bir başka çalışma olan “Self-Efficacy of Pre-Service Physical Education Teachers Toward Inclusion in Saudi Arabia” başlıklı çalışma Suudi Arabistanlı beden eğitimi öğretmen adaylarının beden eğitimi derslerinde kapsayıcılığa yönelik öz-yeterlilik düzeylerindeki farklılıkları belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında engelli çocuklara yönelik beden eğitimi öğretmeni eğitimi için öz-yeterlilik ölçeği 260 beden eğitimi öğretmen adayına uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, beden eğitimi sınıfında zihinsel engelli öğrencilerin kapsanmasına yönelik öz-yeterlilik düzeyinin en yüksek, fiziksel engelli öğrencilere yönelik öz-yeterlilik düzeyinin ise en düşük olduğu ortaya konulmuştur (Alhumaid, Khoo ve Bastos, 2020).

Araştırma kapsamında incelenen makalelerin yıllara göre yayın sayısı ve alıntı sayısı incelendiğinde çalışmaların en fazla 2022 yılına (n=34) ait olduğu ve en çok atıfın 2024 yılına (n=172) ait olduğu belirlenmiştir. İlgili konu hakkında en çok yayını olan yazar 9 adet yayın ile Haegele JA olarak bulunmuştur. Sonrasında Maher AJ (6 yayın), Truszczynska-baszak A (6 yayın) ve Alhumaid MM (5 yayın) olarak sıralanmıştır. En çok atıf alan yazarların ise, “Adolescents with intellectual disability and their perceptions of, and motivation for, physical activity and organised sports” yayını ile Hansen, E., Norden, H. ve Ohlsson, M.L. olduğu belirlenmiştir. Ülkelere göre makale sayısına ait dağılım incelendiğinde en çok yayın yapan ülkelerin İngiltere, Amerika ve Polonya olduğu görülürken en çok yayın yapan kurumların da benzer şekilde bu ülkelerde yer aldığı belirlenmiştir. Leeds Beckett University (İngiltere), Jozef Pilsudski University Physical Education in Warsaw (Polonya) ve Old Dominion University (ABD)).

Atıf ve makale sayısına göre dergi dağılımları incelendiğinde en fazla makalenin sırasıyla Sport Education and Society, International Journal of Environmental Research and Public Health ve Sustainability dergilerinde yayınlandığı belirlenmiştir. En fazla alıntı yapılan makalelerin sırasıyla Sport Education and Society, Sustainability ve Disability & Society dergileri olduğu tespit edilmiştir.

Ortak yazar analizine ait ağ görseli sonuçlarına göre en çok atıf alan yazarlardan Anthony J. Maher'in en bağlantılı yazarlar arasında yer aldığı belirlenmiştir. En çok eser üreten yazarlardan Haegele JA ve Maher AJ'nin en bağlantılı yazarlar arasında olduğu tespit edilmiştir. Yazarların ortak atıf analizine göre Haegele J, Hutzler Y ve Maher AJ'nin en fazla ortak atıf yapılan yazarlar olduğu tespit edilmiştir. Yazar anahtar kelime analiz sonucuna göre ilgili çalışmalarda en çok

kullanılan anahtar kelimelerin “engellilik”, “beden eğitimi” ve “dahil etme/ kapsama” olduğu tespit edilmiştir.

Her çalışmada olduğu gibi bu araştırmanın da bazı kısıtlılıkları mevcuttur. Araştırmada yalnızca Web of Science veri tabanından yararlanılmış olması, dilin yalnızca İngilizce seçilmiş olması ve yalnızca açık erişimli makalelerin incelenmiş olması bu araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. İleride yapılacak olan çalışmalarda engellilik, beden eğitimi ve spor eğitimi konularını içeren araştırmaların farklı veri tabanlarında taranarak daha geniş kapsamlı sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir. Ayrıca belirli alanlarda yapılacak olan sistematik analizler ile ilgili konuda yapılan araştırmaların içeriği hakkında daha çok bilgi verilerek literatüre katkı sağlanabilir.

Kaynakça

Alhumaid, M. M., Khoo, S., & Bastos, T. (2020). Self-efficacy of pre-service physical education teachers toward inclusion in Saudi Arabia. *Sustainability*, 12(9), 3898.

Alhumaid, M. M., Khoo, S., & Bastos, T. (2021). The effect of an adapted physical activity intervention program on pre-service physical education teachers' self-efficacy towards inclusion in Saudi Arabia. *Sustainability*, 13(6), 3459.

Bellamy, J., Broderick, C., Hardy, L. L., Simar, D., Puusepp-Benazzouz, H., Ong, N., & Silove, N. (2020). Feasibility of a school-based exercise intervention for children with intellectual disability to reduce cardio-metabolic risk. *Journal of Intellectual Disability Research*, 64(1), 7-17.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (13/12/2006). Engellilerin haklarına ilişkin sözleşme. Adalet Bakanlığı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090714-1.htm>. (Erişim Tarihi:25.10.2024)

Bowman, W. (2004). Cognition and the body: Perspective from music education. In L. Bresler (Ed.), *Knowing bodies, movingminds: Towards embodied teaching and learning*, 29–50.

Constantinides, P., Montalvo, R., & Silverman, S. (2013). Teaching processes in elementary physical education classes taught by specialists and nonspecialists. *Teaching and Teacher Education*, (36), 68–76.

Dixon, M., & Senior, K. (2011). Appearing pedagogy: From embodied learning and teaching to embodied pedagogy. *Pedagogy, Culture & Society*, 19, 473–484.

Dixon, K., Braye, S., & Gibbons, T. (2022). Still outsiders: The inclusion of disabled children and young people in physical education in England. *Disability & Society*, 37(10), 1549-1567.

Forgasz, R., & McDonough, S. (2017). “Struck by the way our bodies conveyed so much”: A collaborative self-study of ourdeveloping understanding of embodied pedagogies. *Studying Teacher Education*, 13(1), 52–67.

Hacıcaferoğlu, B., Hacıcaferoğlu, S., Selçuk, M.H., & Karataş, Ö. (2013). Examinations of the reasons for participation of children between the ages of 9-16 to summer sports schools (Instance of Malatya province). *The Online Journal of Recreation and Sport*, 2(1); 12-54.

Hacıcaferoğlu, S. (2013). Ortaöğretimde çalışan branş öğretmenlerinin yıldırma (mobbing) davranışlarına uğrama düzeyleri ile demografik özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 112-127.

Hacıcaferoğlu, S., & Hacıcaferoğlu, B. (2014). Gençlik merkezi müdürlüklerinde çalışan personellerin çalışma ortamlarında maruz kaldıkları yıldırma davranışlarının cinsiyet yönünden incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 5(1), 77-87.

Haegele, J. A., Ball, L. E., Zhu, X., Keene, M. A., & Nowland, L. A. (2022). Absent, incapable, and "normal": Understanding the inclusiveness of visually impaired students' experiences in integrated physical education. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 39(4), 424-445.

Hansen, E., Nordén, H., & Ohlsson, M. L. (2023). Adolescents with intellectual disability (ID) and their perceptions of, and motivation for, physical activity and organised sports. *Sport, Education and Society*, 28(1), 59-72.

Işık Afacan, M. (2023). Engellilik ve spor sosyolojisi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1112-1122.

İlhan, E. L., Kırımoğlu, H., Tunçel, M., & Altun, M. (2015). Zihinsel engelli çocuklarda özel atletizm antrenmanlarının öz bakım beceri düzeylerine etkisi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 16(3), 145- 160.

Karagöz, B., & Şeref, İ. (2019). Yunus Emre ile ilgili araştırmaların bibliyometrik analizi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 27, 123-141.

Karahan, B. G., & Kuru, E. (2015). Ortopedik, görme ve işitme engelli öğrenciler için beden eğitimi ve spor dersi tutum ölçeği geliştirme çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 36-46.

Koparan, Ş. (2003). Özel ihtiyaçları olan çocuklarda spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 14.

Lynch, S., Simon, M., & Maher, A. (2023). Critical pedagogies for community building: Challenging ableism in higher education physical education in the United States. *Teaching in Higher Education*, 28(1), 195-210.

Lynch, S., & Hill, J. (2021). 'I had to pop a wheelie and pay extra attention in order not to fall': embodied experiences of two wheelchair tennis athletes transgressing ableist and gendered norms in disability sport and university spaces. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 13(3), 507-520.

Maher, A. J., Williams, D., & Sparkes, A. C. (2020). Teaching non-normative bodies: simulating visual impairments as embodied pedagogy in action. *Sport, Education and Society*.

Martínez, M. A., Cobo, M. J., Herrera, M., & Herrera-Viedma, E. (2015). Analyzing the scientific evolution of social work using science mapping. *Research on Social Work Practice*, 25(2), 257- 277.

Munro, M. (2018). Principles for embodied learning approaches. *South African Theatre Journal*, 31(1), 5–14.

Öztürk, H. (2016). The obstacles affecting shopping center employees' participation in recreational activities. *Journal of Social Sciences*, 47 (1), 41-48.

Özkan, Z., & Kale, R. (2023). Investigation of the effects of physical education activities on motor skills and quality of life in children with intellectual disability. *International Journal of Developmental Disabilities*, 69(4), 578-592.

Rehn, C., Gornitzki, C., Larsson, A. & Wadskog, D. (2014). *Bibliometric handbook for Karolinska Institutet*. Karolinska Institutet University Library Publications.

Sarıgöz, O., Hacicaferoğlu, S., Dönger, A., Cam, F., & Koca, M. (2015). Çalışanların Mobbinge Uğrama Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(14), 360-373.

Sarıgöz, O. (2020). *Yaşam boyu öğrenme*. Anı yayıncılık.

Sarıipek, A. D., Hacicaferoğlu, S., & Konar, N. Bibliometric analysis of studies on adapted physical activity, physical education and sports concepts: an example from the wos database. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 13-28.

Schalock, R. L., Luckasson, R. A., Shogren, K. A., Borthwick-Duffy, S., Bradley, V., Buntinx, W. H. E., Coulter, D. L., Craig, E. M., Gomez, S. C., Lachapelle, Y., Reeve, A., Snell, M. E., Spreat, S., Tasse, M. J., Thompson, J. R., Verdugo, M. A., Wehmeyer, M. L. & Yeager, M. H. (2007). The renaming of mental retardation: Understanding the change to the term intellectual disability. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 45, 116–124.

Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2010). Software Survey: VOSviewer, a Computer Program for Bibliometric Mapping. *Scientometrics*, 84, 523-538.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Disability can be defined as a permanent disadvantage that negatively impacts an individual's participation in and adaptation to social life (Işık Afacan, 2023). The primary factor in promoting social participation for individuals with disabilities is ensuring their right to education and implementing policies to create equal opportunities with their non-disabled peers (Karahan and Kuru, 2015).

Considering the benefits of sports for individuals, the inclusion of Physical Education and Sports programs within "suitable education" for people with disabilities is crucial to cultivating independent and socially integrated individuals. In this context, sports significantly contribute to improving the quality of life for individuals with disabilities. (Koparan, 2003).

Learning is often viewed solely as a cognitive process. However, academics and practitioners in physical education, dance, art, theater, and music have highlighted the importance of bodily knowledge in learning, teaching and assessment discussions (Bowman, 2004; Dixon and Senior, 2011; Forgasz and McDonough, 2017; Munro, 2018). Learning sports as recreational skills within educational settings can significantly improve the social, emotional, and societal adaptation skills of individuals with disabilities (İlhan, Kırmoğlu, Tunçel, and Altun, 2015).

Although the literature includes studies focusing on physical and sports education for people with disabilities, the bibliometric analysis and bibliographic mapping of these publications is essential to gain a broad perspective on the subject, deepen understanding, and establish a sound basis for evaluations. Bibliometrics allows for the analysis of publications based on criteria such as country, institution, category, and index. Moreover, it facilitates the assessment of scientific publications' development, identification of the most reliable sources among academic outputs, and contributions to the literature with new advancements (Martinez, Cobo, Herrera, Herrera-Viedma, 2015).

The aim of this research is to examine articles published between 2020 and 2024 that cover the topics of disability, physical education and sport education using bibliometric analysis based on data obtained from the Web of Science database.

Method:

On October 24, 2024, a search was conducted in the Web of Science database using the keywords "Physical Education" OR "Sport Education" AND "Disability" under the "All Fields" category, yielding 882 results. Filtering by publication years from 2020 to 2024 reduced the results to 374. When limited to articles only, 324 results remained. Further filtering for open-access articles yielded 145 articles, and with English as the language filter, this number was narrowed down to 116 articles. After reviewing the content, 5 articles that did not correspond with the research focus were excluded. Consequently, 111 articles were deemed suitable for inclusion in the bibliometric analysis.

For the data analysis, results from Web of Science were utilized, and the data were visualized using the VOSviewer software. The study utilized version 1.6.20 of VOSviewer.

Results:

The articles analyzed in this research through bibliometric methods were categorized and visualized according to the following criteria: the scientific categories of the Web of Science, the number of articles and citations from 2020 to 2024, the countries, authors, institutions, and journals with the highest publication rates, as well as the number of citations received by journals during the specified years.

Based on the research findings, it was found that the most articles within the Web of Science scientific categories were written in the fields of "Education Research" and "Sports Sciences". It was found that the highest number of studies were conducted in 2022, while the most citations were from 2024. The most prolific author was identified as Haegele JA, the leading country as the UK, and the top institution as Leeds Beckett University. In terms of journal rankings, it was determined that the most articles were published in the journal *Sport Education and Society*, and the studies published in this journal were the most frequently cited.

The network visualization results of co-authorship analysis revealed that Anthony J. Maher is among the most connected authors with high citation counts. Among the most prolific authors, Haegele JA and Maher AJ were also identified as highly connected. According to the co-citation analysis, Haegele J, Hutzler Y, and Maher AJ were found to be the most frequently co-cited authors. The keyword analysis of the studies showed that the most commonly used keywords were "disability", "physical education" and "inclusion".

Discussion and Conclusion:

Like any study, this research has its limitations. The exclusive use of the Web of Science database, the limitation to articles published in English, and the focus on open-access publications are the constraints of this research. Future studies could explore disability, physical education, and sports education topics across different databases to obtain broader results. Additionally, systematic analyses in specific areas could provide more detailed information about the content of related research, thus contributing to the literature.